

मे . टाटा पॉवर कंपनी लिमिटेड यांच्या प्रस्तावित आधुनिकिकरण प्रकल्पाबाबत जाहीर  
जनसुनावणीचे इतिवृत्त

जाहीर सुनावणीची तारीख	:	१५ .०१ .२०१३
जाहीर सुनावणीची वेळ	:	सकाळी ११ .०० वाजता
जाहीर सुनावणीचे ठिकाण	:	आर .सी .एफ . क्रीडा केंद्र, जवाहर विद्याभवनासमोर, आशिष चित्रपटगृहाजवळ, चेंबूर, मुंबई -४०० ०७४

**प्रस्तावनाः**

मे . टाटा पॉवर कंपनी लिमिटेड यांचे कडून माहूल स्थित, ट्रॉम्बे औष्णिक विद्युत केंद्रातील युनिट # ६ (५०० मेगा वॉट) मध्ये लो सल्फर हेवि स्टॉक (LSHS)/लो सल्फर प्युअल ऑइल (LSFO) इंधना ऐवजी कमी गंधकयुक्त आयात केलेल्या कोळश्याचा वापर करणे नियोजित आहे . त्या अनुषंगाने, प्रकल्पधारकाने पर्यावरण आणि वन मंत्रालय, केंद्र सरकार यांना अर्ज सादर केल्यानंतर, मुल्यांकन तज्ञ समिती (EAC) यांनी त्यांना त्यांच्या दि . १२-१३ डिसेंबर २०११ रोजी झालेल्या ३८ व्या बैठकीमध्ये ट्रॉम्बे औष्णिक विद्युत केंद्रातील युनिट # ६ (५०० मेगा वॉट) मध्ये लो सल्फर हेवि स्टॉक (LSHS)/लो सल्फर प्युअल ऑइल (LSFO) इंधना ऐवजी कमी गंधकयुक्त आयात केलेल्या कोळश्याचा वापर करून आधुनिकिकरणाच्या प्रस्तावाबाबत सुची (Terms of Reference) पत्र क्रमांक J-13012/121/2011-IA.II (T) दिनांक २५ जानेवारी २०१२ आणि पत्र क्रमांक. J- 13012/121/2011-IA.II (T) दिनांक २४ ऑगस्ट २०१२ रोजी जारी केले व पर्यावरण परिणाम अभ्यास अधिसूचना २००६ च्या तरतुदी प्रमाणे पर्यावरण परिणाम अभ्यास अहवालासोबत जाहीर सुनावणीमध्ये उपस्थित झालेले मुद्दे व त्याबाबत प्रकल्पधारकाने दिलेली उत्तरे सादर करण्याचे निर्देश आहेत .

त्यानुसार प्रकल्प व्यवस्थापनाने महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाकडे (म.प्र.नि. मंडळ) उपरोक्त प्रकल्पाकरीता अर्ज केला असून, म.प्र.नि. मंडळाने जिल्हाधिकारी मुंबई उपनगर यांच्या परवानगीने १५ .०१ .२०१३ ही तारीख निश्चित करण्यात आली . पर्यावरण परिणाम अभ्यास अधिसूचना २००६ च्या तरतुदी प्रमाणे सादर जनसुनावणीची जाहीर सूचना, म.प्र.नि. मंडळाने दिनांक १४ .१२ .२०१२ रोजीच्या मराठी दैनिक "महाराष्ट्र टाइम्स" व इंग्रजी दैनिक "इंडीयन एक्सप्रेस" मध्ये नोटीस प्रसिध्द केली व त्यानुसार सर्व संबंधित व्यक्तींना आवाहन करून त्यांच्या सूचना, टीका टिप्पणी, विचार, आक्षेप इत्यादी संबंधित नियामक प्राधिकरण येथे नोंदविण्याबाबत नमुद करण्यात आले होते . सादर जनसुनावणीबाबत माहिती असलेली सूचना फलके हे माहूल गाव, गव्हाण, अंबाडा, आशिष सिनेमागृहाजवळ तसेच टाटा कंपनीच्या मुख्यद्वारावर लावण्यात आले होते . तसेच बी . टि . व्ही . सुपरहिट चॅनल, बी . व्ही . सी . चॅनल (भवानी व्ह्यूवर्स चॉईस), उपासना चॅनल व ओंकार चॅनल या स्थानिक केबल टि . व्ही . चॅनलवर स्कॉल टाईप जाहिरात प्रसिध्द करण्यात आली .

कार्यकारी सारांशाची इंग्रजी व मराठी प्रत तसेच पर्यावरण परिणाम अभ्यास अहवालाची प्रत अ) जिल्हाधिकारी कार्यालय मुंबई उपनगर. ब) पर्यावरण विभाग, महाराष्ट्र शासन मंत्रालय, मुंबई . क) प्रादेशिक अधिकारी मुख्यालय, म.प्र.नि. मंडळ, सायन, मुंबई, प्रादेशिक कार्यालय / उपप्रादेशिक कार्यालय मुंबई-३, म.प्र.नि. मंडळ, श्री छत्रपती शिवाजी महाराज महानगर पालिका मंडई, माता रमाबाई आंबेडकर मार्ग, मुंबई-१ ड) महाव्यवस्थापक जिल्हा उदयोग केंद्र / उदयोग संचनालय, आय . सी . एल . बिल्डिंग, टाटानगर समोर, व्ही एन पुरव मार्ग, चुनाभट्टी (पुर्व) मुंबई-२२ व इ) सहाय्यक म.न.पा . आयुक्त वार्ड ऑफिस, एम/पश्चिम, चेंबूर (पुर्व), मुंबई येथे संबंधितांच्या अभ्यासासाठी ठेवण्यात आलेले होते . उपरोक्त जाहीर सुनावणीबाबत अधिसूचनेमध्ये नमुद केलेल्या पद्धतीचा अवलंब करून प्रसिध्दी देण्यात आली जेणे करून प्रकल्प बाधित अथवा संबंधित व्यक्तींचे आक्षेप, टीका टिप्पणी, विचार अथवा सूचना संबंधित नियामक प्राधिकरणास नोंदविणे सोईचे होईल .

सुनावणीचे स्थळ आर .सी .एफ . क्रीडा केंद्र, जवाहर विद्याभवनासमोर, आशिष चित्रपटगृहाजवळ, चेंबूर, मुंबई-४०० ०७४ येथे ठेवण्यात आले कारण हे स्थळ प्रकल्पाजवळचे असून संबंधितांना येण्यासाठी सोईस्कर असल्याने याठिकाणी जनसुनावणी ठेवण्यात आली .

सदर जनसुनावणी महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने केंद्रीय पर्यावरण व वन विभागाची पर्यावरण परिणाम अभ्यास अधिसूचना २००६ मधील तरतुदीप्रमाणे जनसुनावणीचे खालील प्रमाणे समिती गठीत केली होती .

१. डॉ. शिवाजी पाटील -अध्यक्ष  
अप्पर जिल्हा दंडाधिकारी,  
मुंबई उपनगर जिल्हा .
२. डॉ. जि.वा. संगेवार -सदस्य  
प्रादेशिक अधिकारी, मुंबई .
३. श्री. प्र. वि. पाटील -आयोजक  
प्रभारी उप प्रादेशिक अधिकारी, मुंबई ३ .

### जनसुनावणी इतिवृत्तः

जनसुनावणीच्या सुरुवातीस श्री . रा . रा . वसावे उप प्रादेशिक अधिकारी, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ मुंबई-२ यांनी अध्यक्ष व उपस्थित अभ्यागतांचे स्वागत करून जनसुनावणीच्या पद्धतीबद्दल माहिती दिली . त्यांनी उपस्थितांना पर्यावरण विषयक सूचना, विचार, आक्षेप इ . घेऊन पुढे यावे अशी विनंती केली . तसेच त्यांनी ही सुनावणी सर्व संबधित लोकांसाठी आयोजित केलेली आहे जेणेकरून त्यांच्या पर्यावरण विषयक प्रश्न व शंकांचे निरसन करण्यात येईल . तदनंतर त्यांनी जनसुनावणी समितीचे अध्यक्ष यांना जनसुनावणीची कार्यवाही सुरु करण्याबाबत विनंती केली .

तदनंतर जनसुनावणी समितीचे अध्यक्ष तथा अप्पर जिल्हा दंडाधिकारी डॉ . शिवाजी पाटील यांनी उपस्थित जनसमुदायास मे . टाटा पॉवर कंपनी लिमिटेड यांच्या प्रकल्पाबाबत आपल्या सूचना, विचार, आक्षेप इ . घेऊन पुढे यावे अथवा लेखी स्वरूपात मांडव्यात, आपण केलेली मत तसेच सूचना, आक्षेप व आपल्या भावना कायदयात नमुद केलेल्या तरतुदीप्रमाणे पर्यावरण व वन मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांना कळविण्यात येतील, सदर सुनावणीचे छायाचित्रीकरण म.प्र.नि. मंडळाकडून कायदयात नमुद केलेल्या तरतुदी प्रमाणे करण्यात येत आहे . प्रत्येकाने आपले प्रश्न शांतपणे व सनदशीर मार्गाने उपस्थित करावेत व जनसुनावणी शांतपणे पार पाडण्यास सहकार्य करावे असे आवाहन केले . तसेच प्रत्येकाने आपले प्रश्न विचारण्यापुर्वी आपले नाव व पत्ता सांगावा जेणे करून सुनावणीचा इतिवृत्तांत बनविते वेळी सदर बाबी नमुद करण्यात येतील . त्यानंतर त्यांनी मे . टाटा पॉवर कंपनी लिमिटेड यांना प्रस्तावित प्रकल्पाबाबतची माहिती उपस्थितांना देण्यात यावी तसेच त्यांचे प्रश्न व प्रकल्पाबाबत शंका निरसन करावे अशी विनंती केली .

तदनंतर प्रकल्पधारकाच्या वतीने श्री .आनंद गुरव व्यवस्थापक (पर्यावरण) यांनी सदर नियोजित प्रकल्पांबाबत पर्यावरण विषयक केलेला अहवाल खालील प्रमाणे मराठी भाषेत सादर केला . सादरीकरणात प्रामुख्याने प्रकल्पाबाबत खालील बाबी स्पष्ट करण्यात आल्या .

- प्रकल्पाचे विश्लेषण
- हवा, पाणी, जमिन, ध्वनी विस्थापन इत्यादी बाबतीची माहिती .
- नियोजित प्रकल्पामुळे हवा, पाणी विस्थापन, जैवविविधता व वन यावर होणारे परिणाम आणि व्यवस्थापन .
- प्रकल्प चालू झाल्यानंतर केले जाणारे पर्यावरण व्यवस्थापन याबाबतची माहिती .
- इतर पर्यावरण व्यवस्थापनविषयाची माहिती .

या दरम्यान भारतीय जनता पक्षाचे कार्यकर्ते प्रकल्पा विरोधी निदर्शने करित मंडपात दाखल झाले . मा . डॉ . शिवाजी पाटील अप्पर जिल्हा दंडाधिकारी, तथा जनसुनावणीचे अध्यक्ष यांनी पुन्हा एकदा उपस्थितांना जनसुनावणी विषयक कायदेशीर तरतुदीची माहिती दिली व ही जनसुनावणी शांततापूर्ण पद्धतीने पार पाडण्याचे आवाहन केले . श्री .गुरव यांच्याकडून सादरीकरण झाल्यानंतर माईक उपस्थितांतील प्रत्येकापर्यंत पोहचवला जाईल व प्रत्येकास आपले मत व्यक्त करण्याची संधी दिली जाईल अशी मा . अध्यक्षांनी ग्वाही दिली .

प्रकल्पधारकाने पर्यावरण विषयीची सविस्तर माहिती दिल्यानंतर सुनावणीचे आयोजक यांनी असे आवाहन केले की यानंतर प्रश्न-उत्तरे घेतले जातील. आपणांस विनंती आहे कि सदर प्रकल्पाबाबत पर्यावरण विषयक प्रश्न विचारावेत व त्याचे समर्पक उत्तर टाटा पॉवर कंपनीच्या अधिकाऱ्यांनी द्यावे. यावेळी मा. अध्यक्षांनी पुन्हा एकदा जनसुनावणी विषयक कायदेशीर तरतुदीची माहिती दिली व जनसुनावणी सुरळीत होण्यासंदर्भात शांततेचे आवाहन केले व सभेच्या कामकाजास परवानगी दिली.

### १. श्री. राजा चौगुले :

अ.क्र.	चर्चेतील प्रश्न
१.	<p>टाटा कंपनीने दिलेल्या माहिती विषयी वाद नाही. टाटा कंपनीचे नाव हे खूप चांगले आहे. या मुंबई-महाराष्ट्रात उदयोग वाढले पाहिजेत यातही काही वाद नाही. परंतु उदयोग वाढत असताना येथील चेंबूरकर जनता आरोग्यविषयी तडजोड करणार नाही. या प्रकल्पाला विरोध करत असताना मला सांगायचे आहे की जनसुनावणी हे निव्वळ नाटक असते. आजपर्यंत जनसुनावणीच्या विरोधात जाऊन मोठमोठे प्रकल्प उभे राहिलेले आहेत. टाटा उदयोग संपुर्ण जगात नावाजलेला उदयोग आहे. आज जग व देश आधुनिकीकरणकडे जात असून कोळसा वापरणे हा प्रकार बॅन होत चालला आहे. या म.प्र.नि. मंडळाने मुंबईतील टेक्सटाईल इंडस्ट्रीजला कोळसा वापरण्यास बॅन केला आहे तर टाटा पॉवरला आधुनिकीकरण करून कोळश्यावर वीजनिर्मिती करण्याचा काय अधिकार आहे? आम्ही चेंबूरकर चेंबूरमध्ये नाही तर गॅस चेंबर मध्ये राहातोय. येथे एच.पी.सी.एल., बी.पी.सी.एल., आर.सी.एफ. व इतर इंडस्ट्रीजमुळे तसेच देवनार डंपिंग ग्राऊंडमुळे एवढ्या प्रमाणात प्रदूषण होतेय की चेंबूरकरांच्या यातना व त्यांच्या उद्रेकांची कुणीही दखल घेतली नाही. मी स्वतः गेल्या २० वर्षांत तीन प्रदूषणकारी कंपन्यांमध्ये काम केलेले आहे. प्रकल्प सादर करताना सगळ्या गुळगुळीत गोष्टी दाखवल्या जातात पण काहीही होत नाही. प्रकल्पातील कोळश्यामधून निघणारे धुलिकण ५ ते १० कि.मी परिसरात पसरणार आहेत. चेंबूरच नव्हे तर घाटकोपर, विक्रोळी या परिसरात धुलिकण पसरणार आहेत. म.प्र.नि. मंडळ कन्सेन्ट तर देते पण इम्प्लिमेंट कोण करणार? प्रकल्पास परवानगी मिळाली की तिकडे कुणी ढूंकूनही बघणार नाही. आमचा प्रकल्पास अजिबात विरोध नाही. ग्राहकांना स्वस्त वीजही हवीच पण ६००० मेट्रिक टन कोळसा वापरल्यानंतर निर्माण होणारी राख कुठे ठेवणार व तिची विल्हेवाट कशी करणार याबाबत कंपनीने काहीच सांगितलेले नाही.</p> <p>उदया हे युक्तिवाद करतील ही राख विट भट्टयांना दिली जाईल. मी अश्या चार विट भट्टयांना भेट दिलेली आहे परंतु यापैकी एकही विट भट्टीकडे म.प्र.नि. मंडळची परवानगी नाही. सगळेच सांगतात की घरगुती व औद्योगिक सांडपाण्याचा पुनर्वापर करू. हा प्रश्न फक्त चेंबूर वासियांचा नसून तर संपुर्ण मुंबई वासियांचा आहे आणि याचे दुष्परिणाम खुप मोठे असतील.</p> <p>देवनार डंपिंग ग्राऊंड आणि जैविक कचऱ्याचे प्रश्न आहेतच. प्रकल्प यायला पाहिजे पण माझी एक सुचना आहे टाटा पॉवरला वीज स्वस्तात मिळायला हवी, तुम्ही वीजनिर्मिती केली पाहिजे पण कोळसा वापरणे हा कुठला प्रकार आहे.</p> <p>मी चेंबूरच्या जनतेच्यावतीने सांगू इच्छितो की हे सगळे नाटक आहे. या जनसुनावणीचे काय होणार काय नाही हे शासनाच्या हातात आहे. जनसुनावणी होईल आपण आपल्या घरी जाऊ हा पण प्रकल्प होणार हे ही मी तुम्हाला सांगू इच्छितो. पण आज मी तुम्हाला ही विनंती करतो आहे की हा प्रकल्प करायचा घाट जर टाटा पॉवरने काढला किंवा तो होऊ दिला तर प्रत्येक चेंबूर वासियांचे कर्तव्य आहे की रस्त्यावर उरून हा टाटा पॉवरचा प्रकल्प होऊ द्यायचा नाही एवढे लक्षात ठेवा.</p>

श्री. चौगुले यांच्या वक्तव्यानंतर श्री. देवी गोएंका पर्यावरण तज्ञ हे माईक जवळ बोलण्यासाठी आले असता मा. अध्यक्षांनी सांगितले की श्री. चौगुले यांनी मांडलेल्या आक्षेपांवर टाटा कंपनीच्या व्यवस्थापनाने स्पष्टीकरण देणे अपेक्षित आहे व त्यानंतर आपण बोलावे.

मा. अध्यक्षानी प्रकल्प प्रवर्तकांना सांगितले की श्री. चौगुले यांनी मांडलेल्या महत्वांच्या मुद्द्यांवर आपण स्पष्टीकरण द्यावे. प्रकल्पाचे महाव्यवस्थापक श्री. मांजरेकर यांनी स्पष्टीकरणास सुरुवात करताच श्री. चौगुले यांनी आक्षेप घेतला कि आम्हाला टाटा कंपनीच्या व्यवस्थापनाकडून स्पष्टीकरण नको, अथोरटी बॉडी म.प्र.नि. मंडळ आहे. परवानगी म.प्र.नि. मंडळ आणि शासन देणार आहे. तरी आम्हाला टाटा कडून उत्तर नको तर म.प्र.नि. मंडळाच्या अधिकाऱ्यांनी किंवा तहसिलदाराने स्पष्टीकरण द्यावे.

यावर मा. अध्यक्षानी पुन्हा एकदा स्पष्ट केले की जनसुनावणीत आपले मत नोंदविले जाते तसेच प्रकल्पाच्या प्रवर्तकाकडून त्याचे स्पष्टीकरण दिले जाते. या सर्वांचे छायाचित्रिकरण होते व त्याचे इतिवृत्त बनविले जाते. उपस्थितांनी एकत्रित आग्रह धरला की स्पष्टीकरण म.प्र.नि. मंडळाच्या अधिकाऱ्यांकडूनच देण्यात यावे त्यावेळी उपस्थितांपैकी समोरील चार-पाच व्यक्तींनी याबाबत पुन्हा-पुन्हा आग्रह धरला.

हा गोंधळ चालू असताना मा. अध्यक्षानी पुन्हा एकदा सांगितले की आपले म्हणणे येथे नोंदविले जाणार आहे. शासनाने जे बंधन व कायदे घालून दिलेले आहेत त्याबाहेर मला किंवा इतर कुणालाही जाता येणार नाही. या ठिकाणी कायदयामध्ये जी प्रकिया दिली आहे ती पार पाडावी लागणार आहे. पुन्हा एकदा उपस्थितांनी स्पष्टीकरणाच्या मुद्दयावरून गोंधळ चालू केला. पुन्हा मा. अध्यक्ष जनसुनावणीच्या कार्यपद्धतीची महिती देऊ लागले असता, उपस्थितांपैकी दहा-पंधरा व्यक्तींनी माईकजवळ येऊन माईकवर बोलण्यास व गोंधळाला सुरुवात केली व टाटा प्रतिनिधींना बोलण्यासाठी येऊ दिले नाही.

## २. श्री. सुबोध आचार्य :

अ.क्र.	चर्चेतील प्रश्न
१.	या जनसुनावणीला प्रॉपर रिप्रेझेंटेशन आहे का? महापालिकेचे प्रतिनिधी कुठे आहेत? ज्येष्ठ नागरीक कुठे आहेत? अन्यथा ही जनसुनावणी बरखास्त करा.

## ३. एक स्त्री प्रतिनिधी (नाव सांगितले नाही) :

अ.क्र.	चर्चेतील प्रश्न
१.	या गोंधळाच्या मधेच माईकचा ताबा घेऊन आपले म्हणणे मांडण्यास सुरुवात केलीः टाटा कन्सल्टिंग इंजिनियर्स (टि.सी.ई) ही संस्था टाटा सन्स च्या मालकीची आहे या घरच्याच कंपनीच्या कन्सल्टिंगनुसार तुम्ही हा प्रकल्प कसा मान्य करता? लोकमत नाही, एन.जी.ओ नां विचारात घेतलेल नाही. त्यातील ड्रॉबॅक्स लक्षात घेतलेले नाही. कोळसा हा हानिकारकच आहे. मुंबईत असणारी वीजेची तफावत भरून काढण्यासाठी शहापूरमधून वीज का घेतली जात नाही? डहाणूचा भाग निव्वळ चिकूच्या उत्पादनापोटी इकोसेन्सिटीव्ह गाव म्हणून मानला जातो, तर मुंबईतील लोकांचा विचार का केला जात नाही?

या दरम्यान माईक जवळ उपस्थितांची गर्दी वाढतच होती. गोंधळ चालू असताना मा. अध्यक्षानी शांतता पाळा, सर्वांनी बसून घ्या, एका वेळेस एकानेच आपले म्हणणे मांडा व टाटाच्या प्रतिनिधींना त्यांचे स्पष्टीकरण मांडू द्या अशा सूचना वारंवार केल्या. तरी सुद्धा उपस्थितांचा गोंधळ वाढतच होता आणि उपस्थितांनी घोषणाबाजी, नारेबाजी, तक्रारी याबाबत मोठ्या आवाजात बोलणे चालू ठेवले व गोंधळ सुरुच ठेवला.

## ४. मा. आमदार श्री. चंद्रकांत हंडोरे :

अ.क्र.	चर्चेतील प्रश्न
१.	सध्याच्या १५७० मेगा वॉट पैकी सुमारे ७०० ते ८०० मेगा वॉट वीज ही आधी पासूनच कोळश्यावर निर्माण केली जाते व ६६० मेगा वॉट ही तेल व गॅसवर निर्माण केली जाते. तेल व गॅसच्या किंमती वाढल्या आहेत, त्यामुळे कोळश्यावर वीजनिर्मिती करायची आहे असे टाटा कंपनीचे म्हणणे आहे. टाटा कंपनी जुनी असून, देशातील अग्रगण्य संस्था आहे याविषयी दुमत नाही. या देशाच्या विकासामध्ये टाटाचा मोठा हिस्सा आहे. आमचे म्हणणे असे आहे की चेंबूरमध्ये एच.पी.सी.एल., बी.पी.सी.एल., आर.सी.एफ. टाटा अश्या

मोठमोठ्या कंपन्या आहेत . चेंबूरचे प्रदूषण हे प्रदूषण रेश्योनसुसार ८० पॉईंट पर्यंत असायला हवे पण ते १८०-१६०-१२० या पातळी पर्यंत वाढलेले आहे . आजचेच प्रदूषण जेवढे असायला हवे त्याच्या दुप्पट आहे त्यात पुन्हा तुम्ही लाखो टन कोळसा आयात केल्यामुळे केवढे भयानक प्रदूषण होऊ शकते? सध्या ७०० ते ८०० मेगा वॉट इतकी वीज ही आधीच कोळश्यावर निर्माण करता आहात त्यामुळे चेंबूरकरांच्या आरोग्यावर होणाऱ्या परिणामांसाठी तुम्ही काय करत आहात याविषयी माहिती सांगत नाही . आमचा वीजनिर्मितीला विरोध नाही . मुंबई, महाराष्ट्र, देशात पॉवर शॉर्टेज आहे हे आम्ही समजू शकतो . चेंबूरचा विकास होत असताना त्या विकासात टाटा पॉवरचा किती हिस्सा आहे? आम्ही तुमचे अभिनंदन करतो की माहुल गावातील लोकांना तुम्ही मदत करता . टाटा जे गरम पाणी माहूल सभोवतालच्या खाडीत सोडते, त्यामुळे तेथील सर्व मासे मरून पडलेले आहेत . माहूलकरांचा मच्छीमारी व्यवसाय डबघाईला आलेला आहे . आर.सी.एफ., बी.पी.सी.एल.च्या ट्रक्स व कंटेनर्स वाहतुकीमुळे होणाऱ्या प्रदूषणाचा विचार कंपनीने व म.प्र.नि. मंडळाने व उपनगर कलेक्टरने केला आहे का? यावर काही उपाय केले आहेत का? सर्वप्रथम सध्याच्या ८०० मेगा वॉट साठीच्या कोळश्यामुळे होणाऱ्या प्रदूषण नियंत्रणासाठी टाटा कंपनी काय करते आहे? या प्रकल्पाच्या इ.आय.ए साठी टाटा कंपनीची टि.सी.ई ही टाटा गुपचीच कंपनी आहे? मुंबईपासून दुर असणाऱ्या नीरी तसेच देशातील इतर नामांकित कंपनीकडून इ.आय.ए रिपोर्ट का बनवण्यात आला नाही? टाटा कंपनी हल्लीपर्यंत रिलायन्स कंपनीला ५०० मेगा वॉट वीज देत होती ती आता काढून घेऊन मोठमोठी कॉर्पोरेट ऑफीसेस, मल्टीप्लेक्सिस, मॉल्स व उदयोगांना पोचवली जाते . टाटाची वीज जर स्वस्त आहे तर ती मध्यमवर्गीयांना, झोपडपट्टीतील गरीब रहिवाशांना का मिळत नाही? या संबंधामध्ये आपण सर्वांनी एकत्र येऊन ठोस निर्णय घेऊया वेळप्रसंगी मोर्चा बंद रस्त्यावर उतरायची तयारी ठेऊ व चेंबूरचे प्रदूषण थांबवू .

मा.श्री.हंडोरेंच्या भाषणानंतर जनसमुदायातूनच श्री.राजा चौगुले यांनी टिप्पणी केली की "मा.श्री.हंडोरें साहेब आपण हे आश्वासन द्या की कुठल्याही परिस्थितीत टाटाचा हा प्रकल्प होऊ देणार नाही अशी आपण घोषणा करा" संपूर्ण चेंबूरची जनता आपल्या पाठीशी उभी राहिल .

मा.अध्यक्षांनी "कृपया समोर असलेल्या माईकचा वापर करून आपापले म्हणणे मांडावे" अशी विनंती केली . या दरम्यान पर्यावरण तज्ञ श्री.देबी गोएंका आणि श्री.रविंद्र पवार माईक जवळ आले . मा.अध्यक्षांनी उपस्थितांनी सांगितले की श्री.देबी गोएंका हे पर्यावरण तज्ञ असून मुंबईतील पर्यावरण संबंधित प्रश्नांवर आपले मत मांडत आले आहेत तरीही त्यांना बोलण्याची संधी द्या परंतु लोकांचा गोंधळ काही थांबत नव्हता . या दरम्यान श्री.रविंद्र पवार यांनी आपले मत मांडण्यास सुरुवात केली .

#### ५. श्री.रविंद्र पवार :

अ.क्र.	चर्चेतील प्रश्न
१.	ही जनसुनावणी चेंबूरकरांच्या दृष्टीने अत्यंत संवेदनशील आहे . माझा पहिला आक्षेप असा आहे की या जनसुनावणीसाठी करण्यात आलेले व्यवस्था ठीक नाही . कोळसा हा अत्यंत घातक उर्जा स्रोत आहे . जरी तो आयात केला जाईल असे सांगण्यात आले तरी त्याचे परिणाम घातकच असणार आहेत व आपण ते कमी करू शकत नाही . या कोळशातून अनिष्ट व मानवी आरोग्यास अपायकारक असे सल्फर डायऑक्साईड व ऑक्साईड्स ऑफ नायट्रोजन निर्माण होतात . कोळश्यापासून वीजनिर्मितीसाठी प्रचंड प्रमाणात पाणी लागते . ५०० मेगा वॉट साठी २.५ बिलियन गॅलन पाणी लागणार आहे . जे पाणी समुद्रातून उपसण्याच्या त्या दरम्यान किती माशांची अंडी, लारवा पाण्यातून नष्ट होतात याचा पर्यावरण दृष्टीकोनातून अभ्यास केला आहे का? वेगवेगळ्या ठिकाणांचा काही अभ्यासानुसार साधारणपणे १८ ते २० लाख माशांचे नुकसान वर्षभरात होते असे आढळून आलेले आहे . प्रकल्पातून बाहेर सोडण्यात येणाऱ्या पाण्याचा समुद्रावर होणाऱ्या दुष्परिणामांचा पर्यावरण दृष्टीकोनातून अभ्यास झाला आहे का? टि.सी.ई ऐवजी दुसऱ्या नामांकित पर्यावरण संस्थेकडून इ.आय.ए झाल्यास चांगले होईल . चेंबूर परिसराचा एअर क्वालिटी इन्डेक्स नेमका किती आहे याविषयी काहीही सांगण्यात आलेले नाही . हंडोरें साहेबांनी सांगितल्याप्रमाणे २०० च्या जवळपासचा एअर क्वालिटी इन्डेक्स हा अनहेल्दी असा शास्त्रीय दृष्टीकोनातून स्वीकारला जातो . त्याला रेड झोन समजले जाते त्याविषयीचे निराकारण करणे

<p>आवश्यक होते पण केलेले नाही. श्री. चौगुले यांनी सांगितल्या प्रमाणे चेंबूर परिसरात धुलीकणांमुळे होणारे रोग जसे डोळे चुरचुरणे, छातीत दुखणे, कफ, मोठ्या प्रमाणावर होणारे श्वसनात अडथळे निर्माण होणे हे कॉमन झाले आहे व नर्सिंग होम व डॉक्टर्सची संख्या प्रचंड वाढलेली आहे. हे धुलीकण ज्यांना टि.एस.पी असे म्हणतात हे अतिशय सुक्ष्म असतात, डोळ्यांना दिसत नाही, हवेत पसरलेले असतात. त्यात सिलीकॉन डायऑक्साईड, अॅल्युमिनीयम, मॅग्नेशियम, आयर्न, कॅल्शियम, टिटॅनियम, पोटॅशियम, आर्सेनिक, मरक्युरी, सोडीयम, सल्फर व कमी प्रमाणात युरॅनियम व थोरियम असे वेगवेगळे घटक असतात. या घटकांमुळे आरोग्यावर हानीकारक परिणाम होतात जे चेंबूरमधील जनतेत खूप प्रमाणात आहेत. चेंबूरमध्ये मोठ्या प्रमाणात प्रदूषण असताना, याठिकाणी पुन्हा कोळश्यावरचाच प्रकल्प का? टाटाला व वीजेला आमचा विरोध नाही. टाटा हे नाव अत्यंत विश्वसनीय नाव आहे. त्याविषयी काहीही म्हणणे नाही. कोळश्यावरील वीजनिर्मितीस अमेरिकेसारख्या प्रगत राष्ट्रांचाही विरोध आहे. असे असताना येथे जनतेच्या जीवाशी खेळून, मुडदे पाडून जर कोळश्यावरील वीजनिर्मिती करणार असाल तर चेंबूरच्या जनतेचा त्यास विरोध असेल.</p>
--

यानंतर मा. अध्यक्षांनी असेही सांगितले की सर्व वक्त्यांचे मुद्दयांची व आक्षेपांची नोंद घेण्यात येत आहे व त्यानुसार आत्तापर्यंत झालेल्या सर्व वक्त्यांच्या भाषणातील ठळक मुद्दे व आक्षेपांची या ठिकाणी नोंद केलेली आहे. जनसुनावणीच्या प्रक्रियेचा भाग म्हणून वक्त्यांच्या आक्षेपांना उत्तर देणे हे प्रकल्प अधिकार्यांकडून अपेक्षित असते. मा. अध्यक्षांनी असेही सूचविले की टाटा कंपनीच्या अधिकार्यांनी सर्व आक्षेप, प्रश्नांची नोंद करावी व सर्वांचे एकत्रित स्पष्टीकरण द्यावे. परंतु उपस्थितांनी आग्रह धरून टाटाच्या अधिकार्यांना स्पष्टीकरण देण्यापासून लांब ठेऊन म.प्र.नि. मंडळाच्या अधिकार्यांनीच स्पष्टीकरण द्यावे असा आग्रह धरला व टाटाच्या प्रतिनिधींना उत्तरे देण्यापासून मज्जाव केला.

यानंतर पर्यावरण तज्ञ श्री. देबी गोएंका हे माईकजवळ बोलण्यासाठी आले असता माईकजवळ उभ्या असलेल्या उपस्थितांनी पुन्हा गोंधळ करण्यास सुरुवात केली व यातील काही जणांनी असा आग्रह धरला की मा. हंडेरें साहेबांनी जे सांगितले ते संपुर्ण चेंबूरची जनता मान्य करते व हि जनसुनावणी इथेच बरखास्त करा व तुम्ही आम्हा सर्व जनतेची नोंद घ्या. या गोंधळामध्येच श्री. गोएंका यांनी बोलणे सुरु केले असता जमावाने त्यांना बोलू दिले नाही व ते चेंबूरचे रहिवासी नाहीत त्यामुळे त्यांना त्यांचे मत मांडण्याचा अधिकार नाही अशी घोषणा काही जणांनी केली. सदर गोंधळ पाहता मा. अध्यक्षांनी माईकजवळ गर्दी न करता जागेवर बसण्याची व शांतता राखण्याची वारंवार विनंती केली.

#### ६. सौ. सीमा माहूलकर, माहूल गाव :

अ.क्र.	चर्चेतील प्रश्न
१.	सध्या वापरण्यात येणाऱ्या कोळश्यामुळेच या भागात प्रदूषण आहे. या व्यतिरिक्त टाटा कंपनीने आणखी कोळसा वापरून ५०० मेगा वॉट वीजनिर्मितीचे जे धोरण आखले आहे त्यातून आणखी जास्त प्रदूषण होणार आहे. सध्या कारखान्याच्या परिसरातील माहूल, गव्हाणपाडा, अंबापाडा, ट्रॉम्बे, मंडाळा, मानखुर्द या गावातील जनतेच्या शरीरावर प्रदूषणाचा जास्त परिणाम होत आहेत. आता दिलेल्या माहितीनुसार सौंदर्य प्रसाधने व मुलांना डायव्हिंग शिकवणे असे काही प्रकल्प टाटा कंपनी माहूल गावात राबवते. पण शरीरावरील दुष्परिणामांवरील उपचारांविषयी काही कार्यक्रम करीत नाहीत. दमा कॅन्सर अशा गंभीर आजारांवरील उपचारांसाठी टाटा कंपनीने एखादे हॉस्पिटल बांधून कमी दरात वा मोफत वार्षिक तपासणी करावी. प्रकल्प तर चालू रहाणारच आहे पण आपण एकत्रित येऊन आपल्यासाठी काहीतरी साध्य करून घेऊया. विरोध करायचा असेल तर पुर्ण प्रकल्प बंद करण्यासाठी विरोध करा.

या दरम्यान सुद्धा माईकजवळ जमावाची गर्दी ही कायम होती व गोंधळ सुरुच होता. या दरम्यान एका स्त्री प्रतिनिधीने नाव न सांगता माईकचा ताबा घेऊन असे विचारले की, आता पर्यंत यांनी कुठले आरोग्य शिबिर घेतले आहेत का? आणि आताच्या एवढ्या प्रदूषणामुळे अस्थमा या रोगावर औषधांचा सुद्धा परिणाम होत नाही. यापेक्षा तुम्ही कोळसा वापरणारच नाही याची हमी सर्वांनी घ्यावी. या दरम्यान जमावाचा गोंधळ चालू होता. मा. अध्यक्षांनी व्यासपीठाजवळील जमावाला वारंवार शांतता राखण्याचे आवाहन केले आणि आपापल्या जागी बसण्याची विनंती केली.

७. श्रीमती. सुप्रदा प्रकाश फातर्फेकर :

अ.क्र.	चर्चेतील प्रश्न
१.	मी आपल्याला सांगू इच्छिते की चेंबूर हे भारतात सर्वाधिक प्रदूषित शहर म्हणून ४६ व्या क्रमांकावर आणि मुंबईत पहिल्या क्रमांकावर आहे. तुम्ही विचार करा की इथे आर.सी.एफ. आहे, एच.पी.सी.एल.आहे, बी.पी.सी.एल.आहे, देवनार डंपिंग ग्राऊंड आहे बी.ए.आर.सी यासारख्या कंपन्या आहेत. तुम्ही मला सांगा इथे किती प्रदूषण करणार आहोत. जर इथे काही आपत्ती आली तर आपण डोळे मिचकायच्या आत हवेत असणार आहोत. इथे आपल्याला दुसरी फॅक्टरी, हॉस्पिटल वगैरे काही नको. माहूल गाव, अंबापाडा इथे असणाऱ्या प्रदूषणाविषयी म.प्र.नि. मंडळाने काय केले आहे? एच.पी.सी.एल., बी.पी.सी.एल., आर.सी.एफ., एजिस या कंपन्यांमुळे होणाऱ्या प्रदूषणाविषयी म.प्र.नि. मंडळाने काय केले आहे? तुम्ही कंपन्यांच्या बाजूने आहात की सामान्य नागरिकांच्या बाजूने आहात हे स्पष्ट करा. इथे असणारे सध्याचे प्रदूषण आधी थांबवा. उलटी येणे, चक्कर येणे ह्या जुन्या गोष्टी आहेत इथे आता महिलांची मिसकींजेस होत आहेत. त्याला कोण जबाबदार आहे? आम्हाला इथे कुठलाही प्रकल्प नको आहे.

८. श्रीमती. फुलाबाई सोनावणे :

अ.क्र.	चर्चेतील प्रश्न
१.	मी इथे ४० वर्षांपासून रहात आहे. आपण प्रदूषण ओकणाऱ्या कंपन्यांचा निषेध करूया. प्रदूषणामुळे जो माणूस ५० वर्षे जगणार तो ४० व्या वर्षीच मरतो.

या दरम्यान सुद्धा माईकजवळ जमावाची गर्दी ही कायम होती व गोंधळ सुरुच होता. मा. अध्यक्षांनी पुन्हा एकदा व्यासपीठाजवळील गर्दी करणाऱ्या लोकांना शांततेत राहून एका पाठोपाठ एक असे आपले मत मांडण्याची विनंती केली.

९. अॅडव्होकेट श्रीमती. नैना परदेशी :

अ.क्र.	चर्चेतील प्रश्न
१.	सर्वात प्रथम मला माझे म्हणणे मांडायचे आहे की म.प्र.नि. मंडळाकडून असे वारंवार सांगण्यात येत आहे की टाटाला उत्तरे द्यायला अवधी द्या. माझे म्हणणे असे आहे की हे पूर्णपणे चुकिते आहे. कारण त्यांनी त्यांचा प्रोजेक्ट मांडल्यानंतर आमची जनसुनावणी घेतली गेली आहे त्याच्यामुळे हि जनसुनावणी आमचे म्हणणे ऐकून घेण्यासाठी आहे. त्यांचा रिपोर्ट वाचल्यानंतर आम्ही आमचे म्हणणे मांडण्यासाठी इथे तुमच्यासमोर आलो आहोत. दुसरा मुद्दा असा कि टाटा इन्स्टिट्यूटने केलेल्या रिसर्च विषयी इथे वारंवार सांगण्यात आलेले आहे. हे नैसर्गिक न्यायतत्वाच्या पूर्ण विरुद्ध आहे. कारण जी संस्था टाटाची एक भागधारक संस्था आहे तिच जर रिपोर्ट बनविणार असेल तर हा रिपोर्ट कधीही इम्पार्शियल असू शकत नाही. त्याच्यामुळे हा रिपोर्ट बाजूला ठेवणे अतिशय गरजेचे आहे. मी दोनच मुद्दे इथे मांडते की त्यांनी वारंवार इथे सांगितले आहे की ग्राहकांच्या सोयीसाठी हा प्रकल्प करत आहोत. हे पूर्णपणे चुकिते आहे. कारण त्यांच्या या पूर्ण रिपोर्टमध्ये कुठेही आतापर्यंत ग्राहकांना कोणत्या दराने वीज दिली जात होती आणि नंतर काय सवलत मिळणार याचा उल्लेख नाही. राख वापरण्याविषयीच्या गाइडलाईन्स आधीच Ministry of Affairs ने दिलेल्या आहेत. सल्फर डायऑक्साईडचे प्रमाण कमी करण्यासाठी जो प्लान्ट ऑपरेट करायला लागतो त्याची किंमत काही कोटींच्या घरामध्ये आहे जी त्यांनी अजिबात केलेली नाही. फक्त टाटांनी तुमच्या आमच्या सोयीसाठी सांगितले आहे की आम्ही समुद्राचे पाणी वापरून आम्ही हा प्रोजेक्ट करू जे प्रत्यक्षात शक्य नाही. या पद्धतीने कोळसा धूवून सल्फर डायऑक्साईडचे चे प्रमाण कमी करण्यासाठी जी प्रोसेस करणार त्याचे पाणी कुठे जाणार याचा उल्लेख नाही. दुसरी गोष्ट म्हणजे राखेचा वापर आम्ही विटा बांधण्यासाठी आणि सिमेंट कॉन्क्रीटमध्ये मिस करू असे टाटांचे म्हणणे आहे. या प्रकारचा कुठला प्रोजेक्ट जवळपासच्या परिसरात आहे? ही राख कुठे नेली जाणार? ही राख जेव्हा सांडते तेव्हा त्याचे परिणाम काय होणार? विटा बांधण्यासाठी आणि सिमेंट उत्पादकांबरोबर त्यांच्या काही मिटींग झाल्या आहेत का? असा कोणताही उल्लेख या प्रोजेक्टमध्ये नाही. या दोन गोष्टींमुळे हा या प्रोजेक्ट पूर्णपणे बाजूला सारायला हवा.

मा. अध्यक्षानी पुन्हा एकदा शांतता पाळण्याचे आवाहन केले. तसेच वर उपस्थित केलेले मुद्द्यांची नोंद करून घेण्यात येत आहे याची महिती दिली. पर्यावरण तज्ञ श्री. देबी गोएंका हे जरी चेंबूरच्या बाहेरचे असले तरी पर्यावरण तज्ञ आहेत व त्यांना आपली बाजू मांडण्याची संधी द्यावी असे अध्यक्षानी सांगितले. परंतु उपस्थित लोकांनी श्री. देबी गोएंका यांना बोलण्यासाठी माईकजवळ येऊ दिले नाही.

### १०. श्री. विठ्ठल खरटमोल :

अ.क्र.	चर्चेतील प्रश्न
१.	भाजपाचा कोळश्याच्या प्रकल्पाला तीव्र विरोध आहे. टाटामध्ये गेल्या १० वर्षांपासून सुरु असलेल्या कोळश्यापासून वीजनिर्मितीमुळे धुलिकण गव्हाणपाडा परिसरात गेल्या ५ ते ६ वर्षांपूर्वी पसरलेले होते व लोकांमध्ये घबराट निर्माण झाली होती. त्यानंतर टाटांच्या अधिकाराच्याशी बोलल्यानंतर आता हळूहळू धुलिकणांचे प्रमाण कमी झाले. आता परत ५०० मेगा वॉटच्या निर्मितीसाठी कोळश्याचा वापर करणार त्यामुळे चेंबूरमध्ये राहाणाऱ्या लोकांचे जीवन फार कठीण होणार आहे. आता मेडीकलचा रिपोर्ट असा आहे कि चेंबूर, ट्रॉम्बे, अणुशक्ती नगर या परिसरात जी लहान बालके आहेत त्यापैकी ७०% मुलांना अस्थमा आहे, टिबी आहे, आणि त्वचेचे रोग आहेत. टाटांनी आतापर्यंत या लोकांसाठी काहीही केले नाही. त्यामुळे या प्रकल्पाचा आम्ही विरोध करत आहोत. आम्हाला असे वाटते की टाटांनी कोळश्याचा वापर न करता तेल किंवा नैसर्गिक वायू वापरून वीजनिर्मिती करावी. टाटाबद्दल आमच्या पक्षामध्ये किंवा लोकांमध्ये सहानुभूती आहे. टाटा कंपनी निःस्वार्थ कंपनी आहे. परंतु या प्रोजेक्टमुळे चेंबूरचा नाश होणार आहे त्यामुळे याला आमचा पूर्ण विरोध आहे.

या दरम्यान सुद्धा माईकजवळ जमावाची गर्दी ही कायम होती व गोंधळ हा वाढतच होता.

### ११. श्री. गौतम सोनावणे :

अ.क्र.	चर्चेतील प्रश्न
१.	मी रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडियाच्या वतीने या कोळश्यावरील प्रकल्पाचा विरोध करण्यासाठी इथे आलेलो आहे. रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया टाटा कंपनीचा सतत आदर करत आलेला आहे. टाटाने या भारत देशात औद्योगिक क्रांती करून निश्चितपणे गोरगरीबांना आणि दलिताना नोकऱ्या देऊन समान न्याय दिलेला आहे. त्यांच्या वीजनिर्मितीसाठी आमचा पूर्णपणे पाठिंबा आहे. महाराष्ट्रात वीजेचा तुटवडा आहे परंतु चेंबूर आणि ट्रॉम्बेमध्ये अगोदरच रिफायनरीज, खत कारखान्यांमुळे खूप प्रदूषण आहे. तिकडे गोवंडी परिसरात डंपिंगमुळे प्रदूषण आहे. या प्रदूषणग्रस्त भागामध्ये आणखी प्रदूषण वाढवून या चेंबूरकर आणि ट्रॉम्बेच्या नागरिकांना मरण आणू नये किंवा मरणापर्यंत नेऊ नये किंवा भोपाळची पुनरावृत्ती करू नये इतकी विनंती म.प्र.नि. मंडळाच्या सर्व सभासदांना रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडियाच्या वतीने करतो.

मा. अध्यक्षानी उपस्थित लोकांना गोंधळ करू नये व टाटांच्या प्रतिनिधींना उत्तर देऊ द्यावे व इतरजणांना बोलायचे असल्यामुळे आपले मुद्दे दोन-दोन मिनिटांमध्ये मांडण्याचे आवाहन केले.

### १२. श्री. प्रमोद वसंत शिंदे :

अ.क्र.	चर्चेतील प्रश्न
१.	या प्रकल्पाला आक्षेप नोंदविण्यासाठी शिवसेनेचा प्रतिनिधी म्हणून मी इथे आलेलो आहे. टि.सी.ई ही टाटा सन्सची कंपनी असल्यामुळे त्यांनी बनविलेल्या अहवालावर म.प्र.नि. मंडळ कसा विश्वास ठेवणार आहे? दुसरा प्रश्न म.प्र.नि. मंडळाने टि.सी.ई चा अहवाल तसाच तसा न स्वीकारता त्यांच्या अभ्यासप्रक्रियेचे अवलोकन करून त्यांनी पर्यावरणासंबंधी जे घेतलेले मोजमाप आहे ते वर्षातील कोणत्या दिवशी आणि कोणत्या वेळेत घेतले आहे याची तपासणी करावी. तसेच याबद्दल कोणत्याही बाबी अहवालात नमुद केलेल्या नाहीत. म्हणून म.प्र.नि. मंडळाने टि.सी.ई चा हा अहवाल फेटाळून लावावा. मी इथे म.प्र.नि. मंडळाला सुचवू इच्छितो की एका स्वतंत्र यंत्रणेमार्फत जिचा टाटा समूहाशी काही संबंध नाही अशा संस्थेला अहवाल बनविण्याची संधी द्यावी. अवलोकनानंतर म.प्र.नि. मंडळाने आधुनिकीकरणामुळे होणारे जे काही परिणाम आहेत ते जाहीर करायला हवेत. मी असे नमुद करतो कि आधुनिकीकरण मुंबई वीजनिर्मितीत भर टाकेल आणि मागणी व निर्मिती यातील तफावत भरून काढण्यास मदत होईल. परंतु टाटा पॉवर कंपनीला असा प्रश्न विचारावासा वाटतो



<p>एवढया की मध्य आणि दाट लोकवस्तीत आपल्याला खरचं आधुनिकिकरणची गरज आहे का? आणि मुंबईत जी वीज तफावत आहे ती बाहेरुन वीज खरेदी करुन भरुन काढू शकत नाही का?</p> <p>डहाणू हा चिकूच्या संवर्धनासाठी इकोसेन्सिटीव्ह घोषित केला आहे त्याच प्रमाणे चेंबूरही दाट लोकवस्ती असल्यामुळे इकोसेन्सिटीव्ह घोषित करावा . टाटा पॉवर कंपनी हा प्रोजेक्ट राबविताना निर्माण होणारी वीज खरचं मुंबईच्या लोकांना देणार आहे का? असे लेखी लिहून देणार आहे का? याबद्दलची ग्वाही दिली पाहीजे . माझी टाटा पॉवरला विनंती आहे कि सौर व वायूवर आधारीत प्रदूषणविरहित वीजनिर्मिती प्रकल्प आणावेत .</p>
---

या दरम्यान सुद्धा माईकजवळ जमावाची गर्दी ही कायम होती . मा . अध्यक्षानी सर्व उपस्थितांना व्यासपीठाजवळील गर्दी कमी करुन जागेवर बसण्याचे आणि शांततेत आपले म्हणणे मांडण्याचे वारंवार आवाहन केले . तरी सुद्धा व्यासपीठाजवळील गर्दी काही कमी झाली नाही .

**१३ . श्री . विज्ञान डावरे - अँडव्होकेट, वाशी नाका, चेंबूर :**

अ.क्र .	चर्चेतील प्रश्न
१ .	मी जन्मापासून ४० वर्षे वाशी नाका परिसरात रहातो आहे . संपूर्ण जगात कोळश्यावर चालणारे प्रकल्प बंद करण्याची प्रक्रिया चालू आहे कारण ग्लोबल वार्मिंगचा परिणाम संपूर्ण जगावर व पृथ्वीतलावावर होत आहे . पंतप्रधानांनी लोकसभेत पास केलेल्या प्रमाणे दिलेल्या गाइडलाईन म.प्र.नि. मंडळ का वापरत नाही? कोळश्यावरच्या थर्मल पावर प्लान्टला परवानगी दिली जाते हे देशाच्या धोरणाच्या विरुद्ध आहे . राखेची विल्हेवाट लावण्यासाठी उच्च न्यायालय तसेच भारत सरकार यांनी दिलेल्या कोणत्याही सूचनांचे पालन या ठिकाणी होत नाही . आयात करण्यात येणारा कोळसा भारतीय कोळश्यापेक्षा अत्यंत ज्वलनशील असून कोळश्यामध्ये अत्यंत ज्वलनशील असे सल्फर डायऑक्साईडचे, नायट्रोजन ऑक्साईड, हायड्रोजन क्लोराइड, हायड्रोजन फ्लोराइड, हायड्रोक्लोरीक अॅसिड, आरसेनिक, कॅडमियम, क्रोमियम, मरक्युरी, राखेचे धूलीकण, कोळश्याचे धूलीकण तसेच राखेच्या चिखलाचे धूलीकण असतात . समुद्राद्वारे करण्यात येणाऱ्या कोळश्याच्या वाहतूकीमुळे कोळसा समुद्रात पडून प्रदूषण होण्याची शक्यता आहे . त्यामुळे शेकडो कि.मी. पर्यंत कोळी बांधव मासेमारी करू शकणार नाहीत .

या दरम्यान उपस्थितांना पुन्हा एकदा जोरदार गोंधळ करण्यास सुरुवात केली आणि जनसुनावणी बंद करा अश्या घोषणा देण्यास सुरुवात करुन श्री . डावरे यांच्याकडून जमावाने माईक ओढून घेतला . मा . अध्यक्षानी उपस्थितांना गोंधळ करू नका व सगळ्यांना आपापले म्हणणे मांडू दया असे आवाहन केले .

**१४ . श्री . राजेंद्र माहूलकर, माहूल गाव :**

अ.क्र .	चर्चेतील प्रश्न
१ .	टाटा पॉवरचा ७५० मेगा वॉटच्या कोळश्यावरचा वीजनिर्मिती प्रकल्प आधी पासूनच सुरु आहे . माझी सर्वांना विनंती आहे कि सत्य परिस्थिती समजून घ्यावी . म.प्र.नि.मंडळाला अशी विनंती आहे कि लोकांच्या हितासाठी तसेच आरोग्य जपण्यासाठी काही ठोस उपाययोजना करावी . विरोध करायचा असेल तर पुर्ण प्रकल्प बंद करण्यासाठी विरोध करा .

श्री . राजेंद्र माहूलकर बोलत असताना तेथे उपस्थित असलेल्या इतर पक्षांच्या कार्यकर्त्यांनी पर्यावरण व्यतिरिक्त इतर विषयावर आपआपसात आरोप प्रत्यारोप करण्यास सुरुवात केली . हे पाहून मा . अध्यक्षानी मध्यस्ती करुन असे आवाहन केले की हि जनसुनावणी पर्यावरण विषयक असल्यामुळे पर्यावरणा व्यतिरिक्त इतर कुठल्याही मुद्द्यावर चर्चा करू नये . तरी सुद्धा उपस्थितांमध्ये व्यासपीठाजवळ गोंधळ चालूच होता व तो वाढताच होता .

१५. श्री. अनिल पाटणकर :

अ.क्र.	चर्चेतील प्रश्न
१.	मी या ठिकाणी माझे एवढेच म्हणणे मांडेण, की येथे म.प्र.नि. मंडळाची व टाटा पॉवरचे लोक आहेत तसेच सर्व पक्षांचे नेते आहेत, इथे कोणत्याही प्रकारचे राजकारण करू नका. या प्रोजेक्टला तुम्हाला खरोखरच विरोध करायचा असेल तर इथे कोणतेही प्रकारचे राजकारण करू नका. हा लढा चेंबूरचा आहे व सर्वांनी चेंबूरकर म्हणून हा लढा लढायचा आहे. त्यासाठी मी नगरसेवक म्हणून सांगतो की या चेंबूरच्या लढ्यात जर पद आमच पणाला लागल तर मी मा. आमदार श्री. चंद्रकांत हंडोरेंच्या माध्यमातून ठामपणे उभे राहू.

या नंतरसुद्धा व्यासपीठाजवळ जमलेल्या लोकांचा गोंधळ सुरुच होता. गोंधळ सुरु असताना मा. अध्यक्षांनी सांगितले की अश्या प्रकारे गोंधळ केल्याने कोणाचेही म्हणणे कोणालाही ऐकू येणार नाही व माईक बंद करण्याविषयीच्या सूचना दिल्या. तसेच मा. अध्यक्षांनी असे सांगितले की गोंधळ करून आपले म्हणणे मांडणे ही काही योग्य पद्धत नाही. आपण गोंधळ केला तर आपले म्हणणे ऐकून घेतले जाणार नाही व शांतता राखण्याचे व बसून घेण्याचे आवाहन केले. मा. अध्यक्षांनी मा. आमदार श्री. हंडोरे यांना व श्री. कोरगावकर यांना आपापल्या कार्यकर्त्यांना बसून घ्यावे अशा सूचना देण्याचे आवाहन केले. तदनंतर सुद्धा व्यासपीठाजवळील लोकांचा जमाव व गोंधळ कायम राहिला.

१६. श्रीमती. राजश्री पालांडे:

अ.क्र.	चर्चेतील प्रश्न
२.	म.प्र.नि. मंडळाद्वारे जी जनसुनावणी आयोजित केली आहे हे निव्वळ नाटक आहे. आमच्या मतांची अंमलबजावणी सरकार करणार आहे का? अश्या जनसुनावण्या होतात मते मांडली जातात, मते ऐकली जातात पण त्याच्यावर कधीही निर्णय न होता लोकांची दिशाभूल केली जाते. आपण इथे आपसात भांडण न करता हे प्रदूषण कसे थांबविता येईल व हा कोळश्याचा प्रकल्प कसा बंद करता येईल यासाठी सर्वपक्षीय बैठक घेऊन निर्णय घेण्यात यावा.

मा. अध्यक्षांनी पुन्हा आवाहन केले की पर्यावरणाविषयक मुद्दे मांडा इतर मुद्दे मांडण्याचे हे व्यासपीठ नाही. हे व्यासपीठ पर्यावरणाविषयक मुद्दे मांडण्यासाठी आहे. आपण जे मुद्दे मांडत आहात ते पर्यावरण विषयास धरून नाहीत. आपण कृपया या जनसुनावणीला वेगळे स्वरूप देऊ नका. गोंधळ वाढल्यामुळे मा. अध्यक्षांनी परत माईक बंद करण्याविषयीच्या सूचना दिल्या तसेच सर्वांनी शांततेत बसल्याशिवाय माईक चालू केला जाणार नाही असे सांगितले.

उपस्थित लोकांनी बंद करा बंद करा अशी घोषणाबाजी व गोंधळ चालू केली असता मा. अध्यक्षांनी शांतता राखण्याचे आवाहन केले तसेच असेही सांगितले कि जनसुनावणी पुढे ढकलण्याची तरतुद कायदयामध्ये नाही. आपले म्हणणे रितसर मांडले असता ते रेकॉर्डवर घेतले जाईल. आपले म्हणणे मांडल्यानंतर टाटांनी पर्यावरण विषयक काय उपाययोजना केल्या आहेत हे देखील उपस्थितांना ऐकून घेतले पाहिजे जे ऐकून घेण्यासाठी आपण तयार नाही. आपण जर त्यांचे म्हणणे ऐकून घेतले तरच आपल्याला वस्तुस्थिती कळेल. आपण फक्त आपलीच बाजू मांडत आहात. आपल्या प्रश्नांना त्यांच्याकडे उत्तरे आहेत कि नाहीत हे ऐकून घेतले पाहिजे. त्यानंतरसुद्धा गोंधळ चालूच राहिला व मा. अध्यक्षांनी शांतता राखण्याचे व बसून घेण्याचे पुन्हा-पुन्हा आवाहन केले. तरीही उपस्थित लोकांनी बंद करा बंद करा अशी घोषणाबाजी व गोंधळ चालूच ठेवला. "बंद करा बंद करा कोळसा प्रकल्प बंद करा", "मा. हंडोरे साहब तुम आगे बढो हम तुम्हारे साथ है", "सर्व पक्षीय नेता तुम आगे बढो हम तुम्हारे साथ है" अशा प्रकारची घोषणा उपस्थित लोकांनी दिल्या.

१७. माजी नगरसेवक (नाव सांगितले नाही):

अ.क्र.	चर्चेतील प्रश्न
१.	"प्रदूषण हटाव चेंबूर बचाव" अशा प्रकारची घोषणा देत व लोकांकडून म्हणवून घेत यांनी आपले म्हणणे मांडले. या चेंबूरकरांची चेंबूर बचाव ही मागणी असून ह्या कडे कधीही गांभीर्याने लक्ष दिलेले नाही. कंपन्यांकडून असे सांगितले जाते की प्रदूषणामध्ये शिथिलता आणणारी इंधने वापरू त्यामुळे प्रदूषण वाढणार नाही परंतु सर्व प्रदूषणकारी कंपन्या चेंबूरमध्ये येऊन आपले अस्तित्व तयार करित आहेत व प्रदूषण करित आहेत. त्यामुळे हा कोळसा प्रकल्प बंद करण्यात यावा.

जनसुनावणीसाठी जमलेल्या लोकांची घोषणाबाजी व गोंधळ सुरुच होता व ते माईकजवळ गर्दी करू लागले. लोकांचा गोंधळ वाढतच होता व लोकांच्या या वर्तनामुळे परिस्थिती हाताळणे अवघड झाले होते. मा.अध्यक्षांनी सर्व उपस्थितांना पुन्हा पुन्हा शांतता राखण्याची विनंती केली व असे स्पष्ट केले की, अशा गोंधळाच्या परिस्थितीत जनसुनावणी चालू ठेवणे अशक्य होईल आणि आवाहन केले की, आपल्या मुद्द्यांवर सकारात्मक दृष्टीने चर्चा करता येईल आणि उपस्थित मुद्द्यांवर प्रकल्प प्रवर्तकाकडून स्पष्टीकरण घेता येईल. परंतु उपस्थितांनी मा.अध्यक्षांच्या आवाहनाकडे लक्ष न देता "बंद करा, बंद करा, जनसुनावणी बंद करा" अशा घोषणा देणे चालूच ठेवले. गोंधळाची परिस्थिती वाढतच होती. मा.अध्यक्षांनी उपस्थितांना सांगितले की, आपल्या सर्व भावना, मते, विरोध इत्यादींची नोंद घेण्यात येत आहे व जनसुनावणीचे छायाचित्रीकरण करण्यात येत आहे. त्यांनी असेही सांगितले की, जनसुनावणीमध्ये शांतता राखणे गरजेचे आहे. तसेच आपण मांडलेल्या मुद्द्यांवर, आक्षेपांवर चर्चा व्हावी व त्याचा सामावेश इतिवृत्तात करता येईल. परंतु मा.अध्यक्षांच्या आवाहनाला लोकांनी प्रतिसाद दिला नाही व त्यांनी "बंद करा, बंद करा, जनसुनावणी बंद करा" अशा घोषणा चालूच ठेवल्या. लोकांचा गोंधळ व घोषणा वाढतच होत्या आणि परिस्थिती हाताबाहेर जाण्याची स्थिती निर्माण झाली. अशा बिकट परिस्थितीत जनसुनावणी थांबविण्याशिवाय दुसरा पर्याय नव्हता. म्हणून मा.अध्यक्षांनी जनसुनावणी बंद करण्यात येत आहे असे घोषित केले.



(प्र. वि. पाटील)

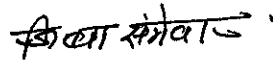
प्रभारी उपप्रादेशिक अधिकारी,

म. प्र. नि. मंडळ, मुंबई ३

तथा

आयोजक

जनसुनावणी समिती



(डॉ. जि. बा. संगेवार)

प्रादेशिक अधिकारी,

म. प्र. नि. मंडळ, मुंबई

तथा

सदस्य

जनसुनावणी समिती



(डॉ. शिवाजी पाटील)

अप्पर जिल्हादंडाधिकारी

मुंबई उपनगर जिल्हा

तथा

अध्यक्ष

जनसुनावणी समिती

**MINUTES OF PUBLIC HEARING  
OF PROPOSED MODERNIZATION IN RESPECT OF  
M/s. Tata Power Company Limited,  
VILL: MAHUL, CHEMBUR, MUMBAI 400-074**

**Date of Public Hearing** : 15/01/2013  
**Time** : 11.00 hrs  
**Venue** : R.C.F. Krida Kendra,  
Opposite Jawahar Vidhya Bhavan,  
Near Aashish Theater, R.C. Marg,  
Chembur, Mumbai-400 074

**Preamble:**

M/s. Tata Power Company Limited, Mahul, Chembur, Mumbai has submitted proposal for "Modernization of existing Unit No. 6 (500 MW) by change of fuel from LSHS/LSFO to low sulphur imported Coal" to M.P.C. Board. The matter regarding said proposal was discussed in 38<sup>th</sup> meeting of Expert Appraisal Committee meeting held on 12<sup>th</sup> -13<sup>th</sup> December 2011 and the proposal was recommended to Ministry of Environment and Forest (MoE&F) Govt. of India New Delhi. Ministry of Environment and Forest, Govt. of India New Delhi issued their Terms of Reference (TOR) for said projects vide letter no- J-13012/121/2011-IA.II(T) dated 25<sup>th</sup> January 2012 and vide no. J-13012/121/2011-IA.II(T) dated 24<sup>th</sup> August 2012. It has been mentioned in the TOR that after preparing the Draft EIA covering the issues mentioned in the TOR, same shall be submitted to the SPCB for conducting the public hearing as per procedure of EIA Notification, 2006 and the issues emerged during the public hearing shall be further incorporated in the Draft EIA report. As per the provisions of the EIA Notification, Ministry of Environment & Forest, Govt. of India dated 14<sup>th</sup> September 2006 as amended thereto, such projects requires public hearing prior to environmental clearance from the Ministry of the Environment Forest, Govt. of India.

Accordingly, project proponent, M/s. Tata Power Company Limited submitted an application to Maharashtra Pollution Control Board (MPCB) for conducting Public Hearing as per the provisions of EIA Notification -2006 and TOR issued by MoE&F, Govt. of India New Delhi. In this connection, MPC Board decided to hold public hearing in respect of the said projects on 15<sup>th</sup> January, 2013 in consultation with District Collector, Mumbai (Sub-urban). Maharashtra Pollution Control Board published public notices in Marathi newspaper namely "Maharashtra Times" and English newspaper "Indian Express" on dated 14/12/2012 mentioning about date, time & venue of Public hearing. The appeal was made to concerned to submit objections, suggestions, complaints, comments, if any, in respect of the said project to concerned regulatory authority (Expert Appraisal Committee), it was also mentioned that written responses will be accepted by regulatory authorities till the date of public hearing and during the course

of public hearing also. The banners indicating event were displayed at prime location in Mahul, Gavan, Ambada village, near Ashish Theater and on the main gate of Tata Power Co. Ltd. which are at close proximity of the project. Also the scroll type advertisement was given on local cable television channel namely "BTV Superhit Channel, BVC Channel (Bhawani Viewers Choice), Upasana Channel and Omkar Channel" so as to arrange wide publicity in the said vicinity. The venue for the said public hearing was decided at R.C.F. Krida Kendra, Opposite Jawahar Vidhya Bhavan, Near Aashish Theater, R.C. Marg, Chembur, Mumbai-400 074. The said venue was finalized considering easy accessibility to local peoples and close proximity to the proposed project site.

Copy of draft E.I.A. report along with executive summary in respect of the said project were made available in English/ Marathi in the following offices to apprise the public.

- 1) District Collector, Mumbai Suburban District, Administrative Building, 10<sup>th</sup> Floor, Near Government Quarters, Bandra (East), Mumbai-400 051.
- 2) Environment Dept. Govt. of Maharashtra, 15<sup>th</sup> floor, New administrative Bldg. Mantralaya, Mumbai-400 032
- 3) Asstt. Commissioner, B.M.C., M-West ward, Chembur Station Road, Chembur (E), Mumbai- 400 071.
- 4) General Manager, District Industry Centre/ Directorate of Industries, ICL Bldg., Opp. Tata Nagar, V.N.Purav Marg, Chunabhati (E), Mumbai-400 022.
- 5) Regional Officer (HQ), MPC Board, Kalpatru Point, 3<sup>rd</sup> floor, Opp. Cine Planet Cinema, Nr.Sion Circle, Sion (E), Mumbai- 400 022.
- 6) Regional Office- Mumbai/ Sub-Regional Office, Mumbai-3, Shri Chatrapati Shivaji Maharaj Mandai Municipal Market Building, 4<sup>th</sup> Floor, Mata Ramabai Ambedkar Road, Mumbai- 400 001

All these authorities were requested to arrange wide publicity within their respective jurisdictions.

A public hearing panel comprising of the following members was constituted by Maharashtra Pollution Control Board in accordance with the EIA Notification dated 14<sup>th</sup> September, 2006 and as amended thereto issued by Ministry of Environment and Forest, Govt. of India.

- |    |   |   |          |
|----|---|---|----------|
| 1. | Shri. Dr. Shivaji Patil<br>Addl District Magistrate,<br>Mumbai suburban Dist.                             | - | Chairman |
| 2. | Shri. Dr. J. B. Sangewar<br>Regional Officer,<br>Maharashtra Pollution Control Board, Mumbai.             | - | Member   |
| 3. | Shri. P.V. Patil<br>I/c. Sub-Regional Officer, Mumbai-III<br>Maharashtra Pollution Control Board, Mumbai. | - | Convener |

## **MINUTES OF PUBLIC HEARING:**

At the outset, on behalf of convener of the public hearing panel, Shri. R.R. Vasave, Sub-Regional Officer Mumbai-II, MPCB welcomed all those present and commenced the public hearing. He apprised the people with the introductory information about the purpose of the public hearing and appealed them to come forward with suggestions, complaints, objections & comments, if any, about the environmental aspects of the proposed project. He thereafter requested Hon'ble Chairman to commence the hearing procedure.

Hon'ble Chairman Shri. Dr. Shivaji Patil briefed people about the concept and objective of Public Hearing. He made an appeal to participants & all to attend the public hearing peacefully and place their views regarding Environment aspect. He stated that videography of the said public hearing is being carried out by MPCB as per the procedure laid down in EIA Notification 2006. Chairman further stated that the presentation about the proposed projects will be given by the project proponent and then the questions/ objections shall be raised by participants. He made an appeal to participants to come forward with their name & address before raising any query/objections so that the name of the participant along with views will be included in the proceedings of meeting. Then Chairman requested project proponent to give the presentation of the projects along with its silent features.

On behalf of project proponent, Shri. Anand Gurav, Manager (Environment) made a Power Point Presentation on the Environment aspects of the projects including salient features of EIA Report in Marathi language. The project proponent elaborated the details of proposed project on following grounds.

- Project Description.
- Base Line Data with respect to Air, Water, Land, Noise, Ecology, Settlements, etc.
- Impact likely to occur due to the project on Air, Water, Noise, Hydrology, Settlements and Bio-diversity and forest.
- Mitigation measures and Environment management plan for the project during construction phase as well as operation.
- Other details as outlined in the EIA Report.

In the mean time, people from BJP came with yelling slogans in the pandal. Hon'ble Chairman announced and asked to follow the procedure of public hearing in peaceful manner. He also told that, after the presentation by project proponent, chance will be given to all to express their views/comments.

Thereafter, after completion of presentation by Shri. Anand Gura, convener of Public Hearing announced that the forum is open for question answer. The summary of the same is as below.

STATEMENT OF ISSUES

1. Shri. Raja Chougule, Tilak Nagar, Kurla, Mumbai:

Sr. No.	Issues raised
1	<p>Tata has a brand name in India and they have shared good information about their project. The industrial growth should take place in Mumbai-Maharashtra. But while industries are growing, residents of Chembur will not compromise on health. I would like to oppose this project and would like to tell you that this entire event of public hearing is a well managed drama. Many large industrial projects have been erected irrespective of opposition through public hearing. Tata Group is globally renowned industrial house. The whole world and country is going towards the modernization and utilization of coal is getting banned slowly. MPCB has banned coal in Mumbai's textile mills, then why Tata Power is allowed to produce electricity through this modernization project using coal? Residents of Chembur area are not living in Chembur but they are living in Gas Chamber. BPCL, HPCL, RCF and Deonar dumping ground is already causing lot of pollution and nobody is taking a note of this. Since last 20 years I have worked in 3 polluting industries. I would like to inform you that many aspects are shown while presenting the project, but nothing happens during the actual execution. Coal dust particles will spread out in the surrounding areas and will spread upto 5 to 10 km. Not only Chembur, but these dust particles will go up to Ghatkopar and Vikhroli area also. Once the consent is issued to the project by Authority, no one looks at its implementation. We don't have objection to this project. Consumers must get cheap electricity but company has not given details about storage and disposal of ash created due to burning of 6000 MT coal. I need this information.</p> <p>They will claim tomorrow that generated ash will be given to brick manufacturers. I have visited four such brick manufacturers, but it is to say that, they don't have permission from MPCB. All they claim that generated industrial and domestic effluent will be reused, but in fact they don't. This issue is not only belongs to residents of Chembur, but also belongs to residents of Mumbai and its ill effects will be huge.</p> <p>Already there are problems of Deonar dumping ground, Bio-medical waste etc. in Chembur. Projects should come up there, M/s. Tata power should provide electricity in cheap rate, they shall produce electricity, but using coal is not acceptable.</p> <p>I on behalf of residents of Chembur would like tell you that all this is the drama. We will go to our home after the public hearing. This proposed project may come up here, but I request all people that if Tata Power implements this project then it is our duty to come up on road and protest against the project.</p>

After the speech of Shri. Raja Chougule Shri. Debi Goenka, Environment expert came on mike to raise his concerns, then Hon'ble Chairman asked him to present his views after Tata Power's explanation on concerns raised by Mr. Chougule.

Hon'ble Chairman requested Tata Power to give explanation to the concerns raised by Mr. Chougule. Accordingly, General Manager, Mr. Pradeep Manjrekar came on mike and started explanation about the concerns raised. Meanwhile, Mr. Chougale objected stating that they don't want explanation from Tata Power management, but they want clarification from MPCB officials and Collector office, as permission granting Authority is MPCB and Government.

Once again Hon'ble Chairman explained the process of public hearing to all the participants. He told that the objections raised by the participants will get recorded. It is expected that the project proponent should give appropriate answers to these objections. Video recording of this public hearing proceeding is being carried out by MPCB officials. But Mr. Chougule and rest of the participants unanimously insisted that the explanation should be given by MPCB officials and not by Tata Power.

In this situation, Hon'ble Chairman intervened and once again explained that all your concerns are being recorded here. We have to follow here the procedure laid down in the EIA notification, we have to follow the law and we all can't break the same. But still participants carried out chaos on issue of explanation to be given by MPCB. Once again Hon'ble Chairman tried to explain the procedure of public hearing, but ten to fifteen people from participants gathered near the mike near dais and started speaking thus created the situation of chaos and prevented Tata Power representative from giving explanation.

**2. Shri. Subodh Archarya:**

Sr. No.	Issues raised
1	Does this Public Hearing have proper representation? Where are municipality representatives? Where are senior citizens? Else abandon the public hearing.

**3. One Female representative (Not informed the name):**

Sr. No.	Issues raised
1	I this situation of chaos, she hold the mike and started raising the concern: Tata Consulting Engineers (TCE) is a Tata Group company owned by Tata Sons. How can you agree to the project EIA report prepared by in-house consulting firm of Tata Group Company? Neither public opinion is taken nor NGO is consulted for the preparation of EIA report. Drawbacks are not considered while preparation of the report. Why Mumbai's power deficiency is not met by importing power from Shahapur? Dahanu village is declared as Eco Sensitive Zone just because there is production of Chickoo, then why Chembur is not declared as Eco Sensitive Zone due to presence of human being?

During this speech some more participants gathered near the mike and formed the situation of chaos. They were not allowing anybody to speak. Hon'ble Chairman repeatedly requested all the participants present near the dais to observe silence and speak one by one to raise their concern and also allow representative of M/s. Tata Power to give their



explanation. In spite of this, participants maintained the situation of chaos and also started shouting the slogans, complaints in loud noise.

#### 4. Hon'ble MLA Shri. Chandrakant Handore:

Sr. No.	Issues raised
1	<p>At Tata Power, out of 1570 MW already 700 to 800 MW electricity is being generated from coal and 660 MW from oil/gas. Tata Power is claiming that over the period cost of gas and oil have gone high and generation from Unit # 6 is becoming uneconomical. This is forcing Tata Power to use coal which is a cheaper source of energy. I would like to tell you that Tata Group is a leading organization in India and have contribution to the country's development.</p> <p>I would like to say that Chembur is already having large scale industries like BPCL, HPCL, and RCF. As per rule, Chembur's pollution level index must be below 80 points but over the period of time it has increased to 180-160-120 points. Today's pollution is already double than what is should have been. This proposed importing of lakhs of tonnes of coal will add to increase in pollution load in the city which is dangerous to human health. Presently M/s. Tata is producing electricity about 700 to 800 MW from coal and they are not disclosing any information about what measurements are being taken about ill effects of pollution on health of residents of Chembur. M/s. Tata first share the information about pollution control measures in the existing coal based plant. We don't oppose electricity generation. We can understand that there is a power shortage in Mumbai, Maharashtra and India. What is the contribution of Tata Power in the growth of Chembur area?</p> <p>We would like to congratulate M/s. Tata for helping Mahul residents, but due to hot water discharge into the creek from Tata Power, fishes are dying from nearby area of Mahul. Mahul people have lost their fishing business. What actions have been taken by MPCB officials and Suburban Collector on pollution created by trucks/container movement due to BPCL, RCF industries? Why TCE, a Tata group company is appointed to carry out EIA of this project? Why EIA has not been prepared by any other well known Indian organization like NEERI? I came to know that recently Tata Power was giving 500 MW electricity to Reliance which is now diverted to corporate offices, malls, multiplexes and other large industries. If Tata is producing cheap power then why it is not available to middle class society people, hutment residents, various societies etc.? We all should come together and should take some concrete steps to deal with this matter.</p>

After this speech Shri. Raja Chougule from audience asked Hon'ble MLA Shri. Chandrakant Handore to announce that, "We will not allow coming up here this proposed project in any situation". We all residents of Chembur will support you.

Hon'ble Chairman requested participants to use mike and dais for raising the concerns. In the mean time Shri. Debi Goenka-Environment expert and Shri. Ravindra Pawar came near mike to raise his concerns. Hon'ble Chairman asked to give chance to Environment

expert Shri. Debi Goenka to present their views as he always regularly participated in raising the environmental issues in Mumbai. But the people kept on shouting near to mike. In the mean time Shri. Ravindra Pawar started raising his views on mike.

**5. Shri. Ravindra Pawar:**

Sr. No.	Issues raised
1	<p>In view of residents of Chembur, this Public Hearing is very sensitive. My first objection is about inadequate arrangement made during this Public Hearing. Coal is a dangerous energy source. Even though it is imported, it is still going to pollute the environment and we cannot minimise its impact. This coal produces dangerous gases like SO<sub>2</sub> and NO<sub>x</sub> which are hazardous to human health. Electricity generation from coal requires huge amount of water. As per my knowledge about 2.5 billion gallon water will be used for 500 MW. During the withdrawal of this huge amount of water from sea how many fish eggs &amp; larvae will be destroyed? Have you done studies from environment point of view? Studies conducted at various places by different organisation reveals that around 18 to 20 lakh fishes are getting affected annually. Have you carried out any environmental studies to know the impact of hot water discharge on sea? It will be better if EIA is carried out by some well known environment organization other than TCE. No information is shared about present Chembur's air quality index. As informed by Mr. Handore, air quality index of about 200 point is scientifically considered as unhealthy and known as 'Red Zone'. It was essential to explain about it but not information is given in the report. As shared by Mr. Chowgule, respiratory diseases like chest pain, cough, sore eyes etc. are common in Chembur area. Doctors and Nursing Homes have increased due to this. These dust particles (also known as TSP) are very minute in nature and cannot be seen with naked eyes. They contain harmful chemicals like silicon dioxide, magnesium, aluminum, iron, calcium, titanium, potassium, arsenic, mercury, sodium, sulphur and very less amounts of uranium and thorium. These constituents have harmful effects on health and same are clearly visible from the health of Chembur residents. If already there is so much of pollution in Chembur area then why coal based project is coming up here only? We don't oppose Tata and electricity. Tata's name is trustworthy. Developed countries like America also has banned coal based electricity generating projects. In such scenario, if you are going to produce electricity from coal by letting people suffer and die, then residents of Chembur will oppose it.</p>

After the speech of Mr. Pawar, Hon'ble Chairman explained to all the participants that all issues and concerns raised during this public hearing are being recorded and noted. The issues and concerns raised as of now have been recorded by MPCB officers. As a part of procedure, answers to these questions and concerns are expected from the project proponent. Hon'ble Chairman suggested to officers of Tata Power to note down all the questions and concerns and give collective explanation to these questions. But participants were reluctant to listen to Tata Power and demanded that the explanation should be given by MPCB and collector officials only. They restricted M/s. Tata Power representative from giving explanation on the points raised by the participants.

Meanwhile Environment expert Shri. Debi Goenka came near mike to speak, but participants gathered near dais/mike and started shouting and creating chaos. Some of them insisted that what Hon'ble MLA Shri. Chandrakant Handore declared, all this is acceptable to all residents of Chembur, so stop here the public hearing and take note of all concerns of residents of Chembur. In this situation of chaos, Shri. Debi Goenka started to speak, but participants present near the dais did not allow Shri. Debi Goenka to express his views. Some of participants shouted that Shri. Debi Goenka is not a resident of Chembur, so he should not speak here. In view of such chaos, Hon'ble Chairman then once again requested everyone to occupy their seats and maintain silence.

**6. Ms. Seema Mahulkar, Mahul:**

Sr. No.	Issues raised
1	The modernization project proposed by Tata Power due to the economic constraint and to meet the power demand of Mumbai City is going to consume more coal and this will increase pollution in Chembur area. There is already effect of pollution on the health of people living in Mahul, Gawanpada, Ambapada, Trombay, Mandala and Mankhurd villages. As informed by Tata Power, company is carrying out various activities like beauty parlor course for women, motorcycle driving for the youth of Mahul area etc. But company is not carrying out any program to address the health effect due to pollution. Tata Power should construct a hospital for treatment of diseases like Asthama and Cancer and should provide free or concessional annual medical check up for the people of this area. Existing project is going to be there but we should also be benefited. If at all we have to oppose then oppose the entire project.

At this time also participants remain gathered near mike/dais and maintained situation of chaos. In this situation, one Lady hold the mike and asked that, "Have you held any health camp? Presently pollution problem has created such a situation that no medicine cures asthma here. Hence we all should assure here that there should not be use of coal in any manner". At this time also situation of chaos remain constant. Hon'ble Chairman repeatedly requested all the participants to keep peace and be seated at their place.

**7. Ms. Suprada Prakash Fatarfekar:**

Sr. No.	Issues raised
1	I would like to inform you that Chembur stands at 46 <sup>th</sup> rank in India and first in Mumbai on pollution level Index. There are already industries like RCF, HPCL, BPCL, BARC etc. and Devnar dumping ground which is causing pollution in Chembur area. If any disaster takes place due to these industries then we will not survive here. We do not want any other factory, hospital, etc. here. I would like to know that what measures MPCB has taken for the abatement of pollution in Mahul Village and Ambapada Village? What measures MPCB has taken for the abatement of pollution due to HPCL, BPCL, RCF, AEGIS etc.? Explain us – whether you are in favor of industries or common people? First stop existing pollution due to these industries. I would like to tell you that vomiting, dizziness are old stories, now women are suffering from miscarriages. Who is responsible for this?

**8. Ms. Fulabai Sonawane:**

Sr. No.	Issues raised
1	I am staying here since 40 years. We should protest these polluting industries. Human life has become 40 years instead of 50 years due the pollution.

At this time also participants remain gathered near mike/dais and maintained situation of chaos constant. Hon'ble Chairman again requested all the participants gathered near dais to keep peace and raise their concerns one by one.

**9. Advocate Naina Pardeshi, Chembur:**

Sr. No.	Issues raised
1	First of all I would like say that MPCB's request to give chance to Tata Power for answering the concerns raised by public is totally wrong. Because after submission of project documents by Tata Power this public hearing is arranged by MPCB. So this public hearing is for raising our concerns. We have come here to raise our concerns after reading report submitted by Tata Power. My second point is that repetitively it is being informed that the EIA report is prepared by Tata Institute's research. This is totally against natural justice of law. TCE is one of the share holding institute of Tata Group who has prepared this report which cannot be impartial. Hence it is very essential to keep this report aside. Tata Power is frequently claiming that this project is for customers benefit. I would like to tell you that this is totally wrong. Because in the report neither the present rate of electricity is given nor the details about the concession given to the customers after the project is mentioned. Guideline for ash Utilisation is already given by Ministry of Affairs. Cost of Sulphur Dioxide removal plant is in crores of rupees. This cost is not provided in the project by them. Only for our understanding it is said that sea water will be utilised in this sulphur removal project. This is practically not possible. It is not mentioned in the report where sea water will be discharged after washing coal to reduce sulphur dioxide. Secondly, they have mentioned that ash will be utilised for Brick making and mixing in Cement Concrete. Where is such project located nearby? Where this ash will be taken? What are the effects of ash if it is spilled during the transportation? Have they conducted any meetings with Brick making units and cement concrete manufacturers? There are no such details in the project report. I would like to suggest that due to above two things this report should be kept aside.

Hon'ble Chairman once again requested all the participants to maintain silence. He also informed that all presented points are being noted. He asked, though Mr. Goenka is staying outside Chembur area, he is an Environment Expert and should be allowed to express his views by the participants. But present public did not allow Mr. Goenka to come near the mike and express his views.

**10. Shri. Vithal Kharatmol:**

<b>Sr. No.</b>	<b>Issues raised</b>
1	BJP strongly oppose this coal based project. There was presence of particulate matter in Gavanpada area due to coal transportation and generation of electricity 5 to 6 years back. After having talk with Tata officials, slowly quantity of suspended particles has decreased. Due to this additional coal based 500 MW electricity generation, life of Chembur residents will be difficult. As per recent Medical report, 70% children staying in the area of Chembur, Tromaby and BARC are suffering from Asthama, TB and other skin diseases. M/s. Tata have not done anything for these people. So we strongly oppose this project. We think that instead of using coal M/s. Tata should use oil or natural gas for electricity generation in their project. Our party and people respect Tata Group. M/s. Tata is not a selfish organization. But because of this project, there will be destruction of Chembur, so we strongly oppose this project.

At this time also participants remain gathered near mike/dais and the chaotic situation was increasing time by time.

**11. Shri. Gautam Sonavane:**

<b>Sr. No.</b>	<b>Issues raised</b>
1	On behalf of Republican Party of India, I am here to oppose coal based project. Republican Party of India has always respected Tata Company. Because of Tata India has witnessed Industrial revolution. M/s. Tata gave equal job opportunities to every individual including poor and backward class of society. We totally support their electricity production. We understand that there is shortage of electricity in Maharashtra, but Chembur and Trombay area is already polluted because of presence of refineries and fertilizer industries. Govandi area is already polluted because of solid waste dumping ground. I request on behalf of Republican Party of India to MPCB that they should not allow this increase in the pollution load of Chembur and Trombay area. This may endanger the life of Chembur resident and may lead to situation like Bhopal Gas tragedy, which should not take place here.

Hon'ble Chairman requested participants to maintain silence and allow representative of Tata Power Company to give explanation on question raised. He also informed to address their issues/concerns in two- two minutes each so as to give chance to all interested participants.

## 12. Shri. Pramod Vasant Shinde:

Sr. No.	Issues raised
1	<p>I oppose this project on behalf of Shivsena Party. How MPCB can trust this EIA report prepared by TCE? MPCB should not accept this report, but they should reject this report. MPCB should evaluate EIA report carried out by TCE along with verification of environmental monitoring carried out in which period of the year. This EIA report does not include details such as day and time of monitoring. Hence this report should be rejected. I would like to suggest MPCB that an opportunity to be given to an independent organization / agency which is not associated with Tata Group for preparation of EIA report. After this third party evaluation, MPCB should disclose impacts due to this modernization to all public. This modernization will definitely increase power generation from Mumbai and will help in meeting demand and supply gap. I would like to ask question to Tata Power that really this modernization project is necessary in such central and densely populated area? Why can not we purchase electricity from outside to meet Mumbai's power demand?</p> <p>Dahanu is declared as 'Eco sensitive' zone for conservation / protection of Chickoo. Chembur being densely populated should also be declared as 'Eco sensitive' zone. Will Tata Power provide this electricity to residents of Mumbai? Is Tata Power ready to give in writing? I would like to request Tata Power to install solar and wind based projects which are non polluting.</p>

At this time also participants remain gathered near mike/dais. Hon'ble Chairman again requested participants not to assemble near the dais & be seated and address respective issues quietly. But still participants remain gathered near mike/dais.

## 13. Shri. Vidnyan Daware, Advocate, Vashi Naka, Chembur:

Sr. No.	Issues raised
1	<p>I am staying in Vashi Naka since last 40 years. Coal based power plants are being banned worldwide because of effects of Global Warming which is affecting whole world and the earth. Why MPCB does not enforce guidelines issued by parliament and from Prime Minister? Granting permission for coal based power plant is against National Policy. Guidelines issued by Supreme Court and Government for disposal of ash are not being implemented here. Imported coal is more combustible than Indian Coal and it contains hazardous elements such as Sulfur dioxide, Nitrogen Oxide, Hydrogen Chloride, Hydrogen Fluoride, Hydrochloric Acid, Arsenic, Cadmium, Chromium, Mercury, ash particles, coal particles and wet ash particulates. There will be possibility of pollution in sea because of spillage of coal during the transportation through sea route. Hence fishing activity will get affected up to several kilo meters.</p>

At this time, participants started shouting and creating situation of chaos. They started shouting slogan "Band Kara Band Kara Public Hearing Band Kara" ("Close down close

down”), and removed mike from Shri. Vidnyan Daware. Hon’ble Chairman again requested participants not to assemble near the dais and maintain the silence & be seated and address respective issues quietly.

**14. Shri. Rajendra Mahulkar, Mahul village :**

Sr. No.	Issues raised
1	Tata Power’s 750 MW coal based power plant is already operational since so many years. I would like to request all that they should understand the facts. I request MPCB to take concrete steps for benefits of resident and to preserve health of the residents. If at all we have to oppose then oppose the entire project.

During the talk of Shri. Rajendra Mahulkar, present representatives of political parties started arguing and blaming each other on non-environmental issues. Viewing this, Hon’ble Chairman intervened and asked all to raise only environmental issues and not to discuss any other issues. In spite of this, participants remain gathered near mike/dais and maintained situation of chaos.

**15. Shri. Anil Patankar:**

Sr. No.	Issues raised
1	I am here to say only that, officers of MPCB and Tata are present here, we should not create political issues and not involve in same. If at all we have to oppose the project, we should not involve in political issues. This is the matter of opposition of residents of Chembur to this proposed coal project. I am as a Corporator, here assure all you that we support Hon’ble MLA Shri. Chandrakant Handore in the matter of opposition to this proposed coal project.

At this time also participants remain gathered near mike/dais shouting and creating situation of chaos. Hon’ble Chairman again requested participants not to assemble near the dais & be seated and address respective issues quietly, and informed to put off the mike till they maintain silence. He told that, addressing your views by creating chaos is not proper method. He requested Hon’ble MLA Shri. Chandrakant Handore and Shri. Korgavkar to ask their representatives to be seated and maintain silence. In spite of this, participants remain gathered near mike/dais and maintained situation of chaos.

**16. Ms. Rajashree Palande:**

Sr. No.	Issues raised
1	Public hearing scheduled by MPCB is just a drama. Will Government implement our suggestions? Such Public hearings are being conducted, issues are being

	addressed but decision is not taken. People are being misguided. We should come together and have to see that how pollution is reduced and to stop the coal based projects.
--	---

Hon'ble Chairman once again asked all to raise only environmental issues and not to discuss any other issues, all you are discussing is not related to environmental issues, so please do not give unusual look this public hearing. But still chaos remains increased. Viewing this, Hon'ble Chairman gain informed to put off the mike till every one maintains silence.

Participants started shouting the slogan "band kara band kara" and still maintained chaos. Hon'ble Chairman requested to maintain silence. He also informed to the participants that there is no provision in the law to postpone this public hearing. He also told the participants, "If your concerns are expressed in proper manner then only it will be recorded. After raising your concerns, you should also listen what M/s. Tata have done in terms of Environmental mitigation in this project. But you all are not willing to listen to any thing what they say. If you listen to M/s. Tata what they are saying, then only you will be in a position to understand real scenario. You are just expressing your views only from your side. You should listen whether M/s. Tata have answer to all your questions or not." In spite of this, participants remain gathered near mike/dais and maintained situation of chaos. Hon'ble Chairman repeatedly requested to maintain silence. But still participants remained shouting slogans, comments etc. and maintained situation of chaos. They shouted the slogans like "Band kara band kara, kolsa prakalp band kara (Close down close down, coal project close down)", "Hon'ble MLA Shri. Chandrakant Handore saheb tum age badho hum tumhare sath hai", " Sarva pakshiya neta tum age badho hum tumhare sath hai".

**17. Ex- Corporator (not informed the name):**

Sr. No.	Issues raised
1	Our demand is to save Chembur from pollution but no one has taken serious note of this. Industries are claiming that they will use low polluting fuels but all industries are situated in Chembur and are polluting the environment. Due to this, the proposed coal project should be opposed.

The people gathered for public hearing continued to shout and started crowding near the mike/dais. Chaos was increasing and situation became very difficult to handle due to the disorderly behavior of the people. The Chairman repeatedly requested to maintain order and silence and cleared that it would be difficult to continue with the public hearing in such of chaotic situation and appealed that the issue can be discussed in a positively manner and explanation to the queries, issues raised by the people shall be given by the company / project proponent. However, the participants did not pay any heed to the appeal made by Hon'ble Chairman and kept on shouting slogans "band kara, band kara, public hearing band kara". The chaotic situation continued to increase. Hon'ble Chairman informed the



participants that all objections, suggestions, complaints, comments etc. are being recorded and the videography is being carried out. He further added that it is necessary to maintain order, discuss the issues and raise your objection, concerned if any; so that it can be included in the report. However no response to this appeal was given by the people and they continue to took out slogans "band kara, band kara, public hearing band kara". The disorderly behavior was increasing and it was felt that the situation might go beyond control. Looking at the complexity of the situation there was no alternative to close the public hearing and accordingly Hon'ble Chairman declared that the public hearing is closed.



(P.V. Patil)  
I/c. SRO, MPCB,  
Mumbai-III and Convener  
of Public Hearing Panel



(Dr. J.B. Sangewar)  
RO, MPCB, Mumbai and  
Member, Public Hearing  
Panel



(Dr. Shivaji Patil)  
Additional District  
Magistrate, Mumbai-  
Suburban and Chairman of  
Public Hearing Panel